

Zespół ds. wychowania

hm. Lucyna Czechowska, hm. Anna Pospieszna, hm. Aleksandra Nowak, hm. Joanna Polańska, hm. Joanna Przybylska, hm. Jana Świnarska, hm. Natalia Gorgol, hm. Agata Erhardt-Wojciechowska, hm. Anna Kasprowicz, hm. Agnieszka Borowiecka, hm. Marcin Bednarski, hm. Antoni Kurek, hm. Mariusz Szamraj, hm. Dariusz Nawrocki, phm. Urszula Bijoś, phm. Aleksander Dominiczak, ks. pwd. Mariusz Kroll (autorzy)

dr. Łukasz Jochemczyk, dr. Adrian Wójcik, dr. hm. Sławomir Postek, mgr. Aleksandra Maj, hm. Ewa Lachiewicz-Walińska, hm. Ryszard Polaszewski hm. Janusz Sikorski, hm. Ewa Sidor, hm. Sylwia Wesółowska, hm. Piotr Kołodziejczyk, hm. Emilia Kulczyk-Prus, phm. Jerzy Bielecki, phm. Małgorzata Szwed (recenzenci zewnętrzni)

Dorobek

Zespołu ds. wychowania w ZHP

Zbiór opracowań powstałych w wyniku prac Zespołu ds. wychowania w ZHP, w tym ilościowych i jakościowych badań dokumentów wewnętrznych ZHP oraz opracowań z zakresu pedagogiki, psychologii i historii. Poniżej wymienione teksty powstały pomiędzy wrześniem 2016 roku a wrześniem 2017 roku.

Wstęp

Druhny i druhowie,

W trosce o podejmowanie decyzji przez Zjazd ZHP w oparciu o jak najszerszą i najrzetelniejszą wiedzę Główna Kwatera powołała ciało eksperckie - Zespół ds. wychowania w ZHP. Jego głównym zadaniem jest opracowanie materiału, który zostanie przekazany delegatom na Zjazd ZHP w 2017 r. w celu oparcia dyskusji o wychowaniu w ZHP na wiedzy psychologiczno-pedagogicznej. Wiele miesięcy pracy członków zespołu, w tym badań naukowych, prowadzonych przy pomocy jakościowej i ilościowej analizy treści pozwoliło na zaprezentowanie szerszej publiczności pierwszej części zgromadzonego dorobku.

Każde z opublikowanych opracowań zostało nie tylko przedyskutowane w gronie członków zespołu, ale także zrecenzowane (o ile było to możliwe przez zewnętrznych specjalistów).

Prezentowany obecnie dorobek składa się z 13 plików w formacie pdf oraz 3 załączników w formacie Excel, które można uporządkować w następujące 4 grupy.

harcerskie wychowanie

Harcerskie wychowanie w szerszej perspektywie

Pierwszą grupą są opracowania popularyzujące wiedzę z zakresu pedagogiki i psychologii ujmujące harcerskie wychowanie w szerszej perspektywie.

Zespół sugeruje lekturę rozpocząć od opracowania **1. Podstawowa siatka pojęć z zakresu wychowania**, które zawiera definicje najważniejszych pojęć, którymi dokumenty wewnętrzne ZHP opisują harcerskie wychowanie (wartości, światopogląd, postawy, charakter, umiejętności, cechy itd.). Jego celem było nie tylko stworzenie spójnego dla wszystkich instruktorów ZHP rozumienia kluczowych pojęć, ale także używanie powyżej terminologii w sposób zgodny z ich naukowym znaczeniem. Dla zobrazowania praktycznego zastosowania niniejszego tekstu w **Załączniku 1 do Podstawowej siatki pojęć z zakresu wychowania** zamieszczono przykładowe rozpisanie wybranego punktu Prawa Harcerskiego wskazujące, jaka wartość za nim stoi oraz na jaką postawę (w jej poznawczym, emocjonalnym i behawioralnym komponentach) powinno się ono przekładać.

Naturalną kontynuacją powyższego wątku jest opracowanie **2. Wpływ przynależności do ZHP na kształt istoty społecznej**, które prezentuje spojrzenie różnych teorii wychowania na osobowość, światopogląd, postawy i umiejętności. Jego najważniejszą wartością jest precyzyjna odpowiedź na pytanie: na jakie czynniki kształtujące osobowość młodego człowieka ZHP może wywierać wpływ oraz w jaki sposób może go wywierać.

Z kolei opracowanie **3. Obszary rozwoju człowieka oraz rozwój psychofizyczny w podziale na metodyki** prezentuje ustalenia członków zespołu w zakresie istniejących w nauce i praktyce wychowania ujęć wszechstronnego rozwoju. Jego niebywałą wartością jest stworzenie definicji poszczególnych płaszczyzn rozwoju wraz z normami rozwojowymi dla każdej grupy wiekowej. Co więcej autorzy tekstu podjęli się także próby odpowiedzi na pytanie czy aktualne ramy wiekowe metodyk są zgodne z psychologią rozwojową oraz czy aktualna reforma szkolnictwa powinna przełożyć się na zmiany w tym zakresie.

Materiał **4. HSW a inne metody/szkoły wychowania** stanowi opracowanie wyników analizy tekstów prezentujących klasyczne i nowatorskie metody/szkoły wychowania w celu ustalenia jakie są między nimi a HSW punkty styku oraz różnice. Jego celem jest lepsze zrozumienie, a docelowo także lepsze opisanie fenomenu metody harcerskiej.

Z kolei tekst **5. Najnowsze osiągnięcia pedagogiki. Poróżnienie i postmodernizm** rzuca więcej światła na zewnętrzne realia, w jakich odbywa się harcerskie wychowanie oraz rekomenduje jak ZHP może radzić sobie z niesprzyjającymi dla realizacji jego Misji warunkami.

Bardzo praktyczny charakter ma także artykuł **6. Jak oprzeć planowanie pracy o potrzeby wychowanków oraz połączyć indywidualność z pracą w grupie?** przekuwający wiedzę naukową na konkretne wskazówki dotyczące planowania pracy drużyny i zastępów.

Składowe harcerskiego wychowania na podstawie wiążących dokumentów prawa wewnętrznego

Drugą grupą opracowań są analizy składowych harcerskiego wychowania na podstawie wiążących dokumentów prawa wewnętrznego.

Ciekawe, ale alarmujące dane i wnioski zawiera **7. Zbilansowanie celów wychowawczych ZHP. Komunikat z badania**, którego celem było ustalenie na ile narzędzia wychowawcze ZHP (instrumenty metodyczne, formy pracy, propozycje programowe) rzeczywiście pozwalają na realizację zawartych w Statucie i Podstawach Wychowawczych celów wychowawczych oraz przyjętych na lata 2013-2018 kierunków programowych. Uzupełnieniem komunikatu są **Załącznik 1 i Załącznik 2** zawierające dane oraz dokonywane na nich obliczenia statystyczne.

Tekst pod tytułem **8. Program ZHP** zbiera natomiast fragmenty dokumentów ZHP definiujące ten niezwykle pojemny element metody harcerskiej.

Wartości i postawy współczesnego harcerza

Trzecią grupą są opracowania dotyczące **wartości i postaw współczesnego harcerza**. Kolejne materiały odzwierciedlają kolejne stadia analiz przeprowadzonych przez Zespół.

Tekst **9. PiPH językiem psychologii** stanowi opracowanie tekstów Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego oraz Obietnicy i Prawa Zucha pod kątem zawartych w nich/wynikających z nich: wartości, wzorców zachowań oraz cech lub i postaw właściwych członkom ZHP zgodnie z tym jak definiuje te pojęcia psychologia.

Opracowanie **10. Katalog postaw ZHP. Komunikat z badania** prezentuje wyniki badań ilościowych dokumentów wewnętrznych ZHP w celu wyselekcjonowania wynikających z nich postaw, a następnie zagregowania podobnych wątków do kilkunastu (a nie kilkudziesięciu) pozycji. Wraz z opracowaniem ankiety przeprowadzonej wśród instruktorów ZHP na temat celów wychowawczych, na jakich powinna się skupić organizacja w nadchodzącym okresie Strategicznym stanowi odzwierciedlenie wielości wątków i niedoprecyzowania ideałów harcerskiego wychowania.

Z kolei materiał **11. Katalog pożądanych postaw. Propozycja opracowania** idzie o krok dalej i prezentuje wypracowaną przez Zespół koncepcję uporządkowania myśli ZHP w zakresie oczekiwań stawianych członkom naszej organizacji. Efektem prac jest katalog 15 rozłącznych postaw zawierający propozycję opisu komponentu poznawczego (tego, co harcerz powinien wiedzieć o danej kwestii), emocjonalnego (tego, co harcerz powinien czuć wobec danej kwestii) i behawioralnego (tego, co harcerz powinien robić w danej kwestii) dla każdej grupy metodycznej.

Ewolucja historyczna harcerskiego wychowania

Ostatnią kategorię stanowią teksty prezentujące ewolucję historyczną harcerskiego wychowania.

12. Materiał Harcerski System Wychowawczy - zmiany na przestrzeni czasu zbiera wyniki badań jakościowych na podstawie dokumentów wewnętrznych ZHP oraz harcerskiej literatury i prasy w celu ustalenia jak zmieniał się opis Harcerskiego Systemu Wychowawczego na przestrzeni czasu. Tekst prezentuje chronologicznie przemiany jakie dokonały się przede wszystkim w elementach i cechach metody harcerskiej, ale także proces tworzenia całościowego systemu wychowawczego.

Z kolei artykuł **13. Proces rewizji metody skautowej** skupia się na przemianach jakie dokonały się przed rokiem 2017 w podejściu WOSM do opisu sedna skautowego sposobu wychowania.

Zespół ma świadomość, że w zakresie harcerskiego wychowania jeszcze wiele jest do zbadania i nie traktuje powyższe dorobku jako zbioru wyczerpującego temat.

